

Megőrzés, továbbadás

(Szegedy-Maszák Mihályról, születésének 75. évfordulójára)

FEUILLETON - LXII. évfolyam, 25. szám, 2018. június 22.

Egyfajta irodalomtörténeti ívet rajzolt meg Kosztolányitól Ottlikig. „Ottlik fejlődéstörténeti szerepe elválaszthatatlan attól, ahogyan Kosztolányi és Márai nyomán elődeinél tovább haladt múlt és jelen, önéletrajz s regény viszonyának újraértelmezésében.” (56.), írja Ottlik-monográfiájában. Ugyanebben a könyvében határozott kijelentést tesz az egyes életművek értékéről (és, talán egyesek számára meglepő módon, épp azt a szerzőt helyezi a legalulra, akivel éppen foglalkozik): „Kosztolányihoz s Máraihoz hasonlóan Ottlik is újságoknál alakította ki írásmódját. Azért említem együtt hármukat, mert nyilvánvaló a történeti összefüggés munkásságuk között. Kosztolányi tárcái döntő hatást tettek Márai hasonló műfajú szövegeire, az *Iskola a határon* megírását viszont minden bizonnyal könnyítette a *Zendülők* ismerete. Az értékbeli különbség számottevő. A *Pacsirta*, az *Aranysárkány* vagy a legjobb Esti Kornél-történetek művészetét még az *Egy polgár vallomásai* első fele sem éri el, Márai életműve viszont minden egyenetlensége ellenére is jelentékenyebb, mint Ottliké, tehát a három író tevékenysége között döntő a különbség.” (21.) A „beárazáson” messze túlmutató, finom elemzési megállapításokban is megláthatjuk, mekkora haszna lehet, ha három szerzőt úgy kezelünk egységben, ahogy azt Szegedy-Maszák Mihály tette. Patikárius Jancsi amúgy talán a regény egészében hangsúlytalannak tűnő katonaiskolai neveltetése így kerül összefüggésbe Ottlik és Márai műveivel a Kosztolányi-monográfiában. „Ezt a személyiséget a *Törleßben* vagy az *Iskola a határonban* megjelenítetthez hasonló nevelés, majd pedig az első világháborúnak a *zendülőkben* körvonalazottal rokon hátországi tapasztalata alakíthatta” (292-293.), állapítja meg, megmutatva azokat a műveket, amelyek az *Édes Annánál* későbbiek ugyan, mégis sokkal hamarabb eszünkbe jutnak, mint Kosztolányi regénye, ha katonaiskolai tapasztalatokról vagy kamaszfejjel átélt háborúról gondolkodunk.